یادداشت

حمیدرضا شاه‌نظری

اجلاس شانگهای و جایگاه ایران در نظم نوین جهانی

جهان در یکی از سرنوشت‌سازترین مقاطع خود قرار گرفته و پایان نظم امریکایی و غربی بعد از دوره‌ای طولانی در افق نمودار شده و در این بین منطقه غرب آسیا کانون اصلی و کلیدی رقم زدن نظم آینده جهان و ایران قلب نظم نوین جهانی است و همین حقیقت باعث تهدیدات فزاینده غرب و تلاش آنان برای تغییر ژئوپلتیک منطقه و مهار جمهوری اسلامی ایران شده است.

سازمان همکاری شانگهای (SCO) به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و مؤثرترین بلوک‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، هم‌اکنون به کانون تحولات راهبردی در حوزه‌های امنیت، اقتصاد و فناوری تبدیل شده است. اجلاس شانگهای ۲۰۲۵ که در چین برگزار شد، همزمان با شرایط پیچیده و حساس ایران برگزار گردید. فشارهای تحریمی و تهدیدات امنیتی از سوی امریکا، اروپا و رژیم صهیونیستی، ایران را واداشته است تا با اهتمام بیشتر به سمت همکاری‌های چندجانبه در سازمان‌ها و بلوک‌های قدرت جهانی، مسیر تازه‌ای برای حفظ منافع راهبردی خود تعریف کند. سفر رئیس‌جمهور ایران، دکتر مسعود پزشکیان، به این اجلاس، به معنای نقش مهم ایران در بازی بزرگ منطقه‌ای و جهانی است.

در میان تهدیدات فزاینده غرب و جنگ ترکیبی آنان علیه ایران، اجلاس سران سازمان همکاری شانگهای در تیانجین چین می‌تواند نقشی مهم و اثرگذار در این منازعه ایفا کند. این گردهمایی، که با حضور شخصیت‌هایی چون شی جین‌پینگ، ولادیمیر پوتین و نارندرا مودی در حال برگزاری است، نه تنها صحنه‌ای برای نمایش اتحاد شرق به شمار می‌رود، بلکه نقطه عطفی برای بازتعریف جایگاه ویژه ایران در نظم چندقطبی جهانی به حساب می‌آید. سازمان همکاری شانگهای، با ۱۰ عضو دائم اثرگذار و مهم و با تکیه بر شعار اعتماد متقابل، برابری و احترام به تنوع، به سنگر مقاومت در برابر هژمونی غربی بدل شده است و برای ایران، که از سال ۲۰۲۳ به عضوی کامل درآمده است، نقشی حیاتی در خنثی‌سازی تهدیدات ایفا می‌کند و از جنبه‌های مختلف اهمیت راهبردی برای جمهوری اسلامی ایران دارد:

■ همکاری‌های امنیتی و نظامی و مقابله با تهدیدات ترکیبی

تهدیدات کنونی علیه ایران تنها محدود به تحریم‌های اقتصادی نیست، بلکه شامل جنگ اطلاعاتی، جنگ شناختی، و تهدیدات نظامی نیابتی و مستقیم است که توسط امریکا، رژیم صهیونیستی و ناتو اعمال می‌شود. اجلاس شانگهای فرصتی برای تبادل اطلاعات امنیتی و مبارزه مشترک با تروریسم و گروه‌های نیابتی فراهم کرده و با ایجاد مکانیسم‌های هماهنگ برای مقابله با تهدیدات ترکیبی و افزایش توان بازدارندگی ایران در سطح منطقه‌ای و توسعه همکاری‌های نظامی در زمینه تجهیزات دفاعی و فناوری‌های نوین روسیه و چین، می‌تواند به ایران در مقابله با تهدیدات نظامی مستقیم کنونی کمک قابل توجهی کند.

فناوری و امنیت سایبری:

یکی از محورهای کمتر تحلیل شده اجلاس شانگهای، تمرکز بر همکاری‌های فناوری و به ویژه امنیت سایبری است. با توجه به اینکه امریکا و رژیم صهیونیستی از سال‌ها پیش حملات سایبری علیه زیرساخت‌های حیاتی ایران انجام داده‌اند (مانند حمله به تأسیسات هسته‌ای نطنز و سامانه‌های مالی)، ایران به شدت نیازمند توسعه توانمندی‌های سایبری و دفاع در برابر تهدیدات فناوری است. در اجلاس شانگهای اخیر، گروهی ویژه برای تبادل اطلاعات در حوزه امنیت سایبری شکل گرفت که ایران به عنوان عضو فعال آن، می‌تواند از تجربیات و فناوری‌های پیشرفته روسیه و چین بهره‌مند شود. همکاری در حوزه فناوری‌های هوش مصنوعی و نسل ششم شبکه‌های مخابراتی می‌تواند به ایران امکان دهد تا عقب‌ماندگی فناوری ناشی از تحریم‌ها را کاهش دهد و در زمینه هوشمندسازی نظام دفاعی و اقتصادی پیشرفت کند.

■ اقتصاد و تجارت بدون دلار و مقابله با تحریم‌ها

این سازمان بستری برای کاهش وابستگی به نظام مالی غربی فراهم کرده است. ابتکار صندوق ارزی چندجانبه، با الهام از مدل‌های دیجیتال چین مانند بلاک‌چین، می‌تواند رشد اقتصاد دیجیتال ایران را شتاب بخشد و اتصال بندر چابهار به کریدور شمال- جنوب، ایران را به چهارراه تجارت بین چین، روسیه و هند تبدیل کرده و درآمدهای ترانزیتی را افزایش دهد. از طرفی ایران با توجه به فشارهای تحریمی ناشی از خصومت‌های غرب، عملاً به دنبال یافتن جایگزین‌هایی برای تعاملات اقتصادی و امنیتی خود است. عضویت و مشارکت فعال در شانگهای این امکان را برای ایران فراهم می‌کند که از طریق توسعه تجارت دوجانبه و چندجانبه در چارچوب شانگهای، به بازارهای نوظهور دسترسی یابد و وابستگی به دلار را کاهش دهد و تحریم‌ها را دور بزند و با تقویت دیپلماسی منطقه‌ای، روابط استراتژیک خود را با کشورهای همسایه مانند قزاقستان، ازبکستان، تاجیکستان و قرقیزستان توسعه و از این طریق امنیت مرزی و همکاری‌های ضدتروریسم را افزایش دهد.

■ امنیت انرژی و کریدورهای ترانزیتی

ایران به عنوان کشوری با ذخایر عظیم نفت و گاز، همواره مورد هدف تحریم‌های انرژی بوده است. اجلاس شانگهای راهکارهای جدیدی برای ایران باز کرده است. پروژه‌های کریدور شمال- جنوب (که ایران را به روسیه و هند متصل می‌کند) و کریدورهای شرقی- غربی، به ایران این امکان را می‌دهد که از مسیرهای ترانزیتی جایگزین استفاده کند و درآمدهای خود را از فروش انرژی افزایش دهد. طبق داده‌های بانک جهانی، سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار تجارت از مسیرهای ترانزیتی آسیای مرکزی عبور می‌کند که با توسعه زیرساخت‌ها در ایران، این رقم می‌تواند به طور قابل توجهی افزایش یابد و با حضور چین و روسیه به عنوان سرمایه‌گذاران کلیدی در پروژه‌های زیرساختی انرژی، باعث کاهش وابستگی ایران به بازارهای غربی شده و امنیت انرژی را تقویت کند.

با گسترش نفوذ اقتصادی و سیاسی چین و روسیه و حضور هند و کشورهای آسیای مرکزی در سازمان همکاری شانگهای، ایران به عنوان یک پل جغرافیایی و سیاسی می‌تواند نقش کلیدی در اتصال بلوک‌های اقتصادی و امنیتی ایفا کند. این جایگاه ایران را قادر می‌سازد تا نقش میانجی را در مناقشات منطقه‌ای و جهانی ایفا کند و به تهران اهرم‌های سیاسی و اقتصادی جدیدی برای مقابله با فشارهای غربی می‌دهد.

اجلاس شانگهای ۲۰۲۵، در شرایطی برگزار شد که ایران با مجموعه‌ای از چالش‌های راهبردی مواجه است. تلاش سه کشور اروپایی برای فعال‌سازی مکانیسم ماشه در چارچوب جنگ ترکیبی علیه ایران و مخالفت چین و روسیه با آن، نشان‌دهنده اهمیت بلوک شرق برای مقابله با زیاده‌خواهی غرب و متوازن‌سازی دیپلماسی است. از این رو این اجلاس ضمن ایجاد فرصتی بی‌سابقه برای بازتعریف و نشان دادن جایگاه ایران در عرصه جهانی و تثبیت ایران به عنوان بازیگر مهم در نظم نوین جهانی، می‌تواند ضمن مقابله با تهدیدات غربی، فشارهای سیاسی را به فرصت‌هایی برای پیشرفت و نفوذ ایران تبدیل کند. بیانیه مشترک اجلاس که جنگ ۱۲ روزه وحشیانه مجموعه غرب علیه ایران را محکوم کرد، حمایت جمعی SCO از تهران را نشان داد و ایران را به عنوان ستونی استوار در نظم نوین چندقطبی معرفی نمود. این اجلاس، فراتر از یک گردهمایی دیپلماتیک، نویدبخش طلوع عصری جدید برای ایران است. عصری که در آن تهران، با تکیه بر اتحاد شرقی، نه تنها از زیر فشارهای غرب رهایی می‌یابد، بلکه با گام‌هایی استوار، آینده‌ای مقتدر و مستقل را در قلب نظم جهانی چندقطبی رقم می‌زند. امروز ایران، با اراده‌ای آهنین و پشتوانه‌ای از متحدان قدرتمند، آماده است تا در برابر هر طوفانی ایستادگی کند و پرچم استقلال خود را در آسمان جهان به اهتزاز درآورد.

خبریک

اجلاس بزرگ شانگهای در تیانجین چین به نشستی بزرگ علیه یکجانبه‌گرایی غرب تبدیل شد

حمایت قاطع از ایران در بزرگ‌ترین صف‌بندی علیه غرب

ریاست جمهوری

■ ادامه از صفحه یک

سازمان همکاری شانگهای در سه دهه گذشته الگوی تازه‌ای از همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی را ترویج کرده که الزاماً نه بر مبنای دشمن‌سازی و تقابل هویتی، بلکه بر اساس همکاری، اعتماد متقابل و احترام به تنوع شکل گرفته است. در حالی که جهان پس از جنگ سرد به دلیل تلاش‌های یکجانبه‌گرایانه، آرزوی انسان‌ها برای ساختن یک جهان صلح‌آمیزتر را برآورده نساخت، تجربه شکل‌گیری سازمان همکاری شانگهای این امید را همچنان زنده نگه داشته است که کشورهای مختلف با تنوع فرهنگی-تمدنی و موقعیت متفاوت سیاسی، اقتصادی و نظامی، می‌توانند بدون برتری‌جویی نسبت به یکدیگر و از جایگاهی برابر به تعامل و همکاری با یکدیگر بپردازند. تجربه سازمان همکاری شانگهای نشان داده است که همکاری، به‌ویژه میان کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور، می‌تواند پاسخی عملی به چالش‌های جهانی از جمله نابرابری‌های اقتصادی، فشار تحریم‌ها، تغییرات اقلیمی و بحران‌های امنیتی فراملی باشد.

■ ایران قربانی ریاکاری دیپلماتیک غرب

رئیس‌جمهور افزود: قرار گرفتن کشور ایران در مرکز ارتباطی میان شرق و غرب، مزیت بالای جغرافیایی برای پیوند میان خطوط ترانزیتی در قالب طرح کمربند- راه را ایجاد کرده است. این امر در کنار ثبات و امنیت کم‌نظیر در ایران می‌تواند مبنای مهمی برای اتصال خطوط مواصلاتی طرح کمربند- راه و ادغام ایران در این طرح را ایجاد نماید. مردم ایران در سال‌های گذشته و مشخصاً در چند ماه گذشته طعم تلخ تلاش برای تحمیل صلح از طریق قدرت را با تحریم‌های مختلف و تجاوز نظامی چشیده‌اند. طی دو دهه گذشته جمهوری اسلامی ایران به رغم اقدام در چارچوب حقوق قانونی خود، همواره تمامی تلاش خود را برای رفع ابهام‌های موجود از طریق گفت‌وگو و مذاکره به کار گرفته است. با این حال، ما در ژوئن گذشته در حالی مورد تجاوز قرار گرفتیم که ایالات متحده امریکا ریاکارانه بر سر میز مذاکره با ایران نشسته بود. اکنون نیز ما در حالی از سوی کشورهای اروپایی تهدید به بازگشت تحریم‌های بین‌المللی می‌شویم که هیچ گونه پایبندی عملی و مؤثر به تعهدات خود نداشتند و در مقابل، بیشترین نظارت‌های بین‌المللی بر روی فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته است. پزشکیان تأکید کرد: من در اینجا اعلام می‌کنم جمهوری اسلامی ایران همواره برای یافتن راه‌حلی دیپلماتیک جهت حل و فصل مسالمت‌آمیز برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود آمادگی داشته و دارد. توسل ناکام امریکا و رژیم صهیونیستی به تهاجم نظامی نشان داد که گزینه نظامی کارآیی ندارد و با مقاومت قهرمانانه مردم ایران مواجه می‌شود.

■ گوترش: برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است

دکتر مسعود پزشکیان در ادامه برنامه‌های سفر به چین، در دیدار «آنتونیو گوترش» دبیرکل سازمان ملل متحد، با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران همواره به دنبال صلح و آرامش بوده و هست و این رژیم صهیونیستی بود که جنگ را به ما تحمیل کرد، از مواضع وی در قبال جنایات این رژیم علیه فلسطینیان غزه و نیز حمله به کشورمان قدردانی کرد.

رئیس‌جمهور در عین حال از آقای گوترش خواست که مواضع صریح‌تری در محکومیت جنایات رژیم صهیونیستی علیه فلسطینیان و دیگر کشورهای منطقه داشته باشد و افزود: انتظار داریم سازمان‌های بین‌المللی و در رأس آنها سازمان ملل متحد اقدامات عملی و جدی‌تری در قبال جنایات و آتش‌افروزی‌های رژیم صهیونیستی در منطقه داشته باشند. پزشکیان در ادامه با گلایه از آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و به خصوص مدیرکل این نهاد بین‌المللی گفت: جمهوری اسلامی ایران تحت شدیدترین و پرتعدادترین نظام بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بود، اما متأسفانه این سازمان بین‌المللی حتی حاضر نشد حملات رژیم صهیونیستی به تاسیسات صلح‌آمیز هسته‌ای ایران را که کاملاً زیر نظر خود آنها فعالیت می‌کرد، محکوم کند؛ این اقدام خلاف همه قواعد و چارچوب‌های بین‌المللی صورت گرفت و آژانس هنوز هم از محکوم کردن آن طفره می‌رود. دبیرکل سازمان ملل نیز در این دیدار با بیان اینکه شخصا متقاعد شده‌ام که ایران به دنبال ساخت سلاح هسته‌ای نیست و برنامه هسته‌ای ایران صلح‌آمیز است، اظهار داشت: باور دارم که نیت و هدف شما ساخت سلاح هسته‌ای نیست و برخورداری از برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز حق شماست و بنده آن را به رسمیت می‌شناسم. گوترش با بیان تأکید بر اینکه نسبت به فعال نشدن مکانیسم ماشه و اسنپ‌بک دغدغه جدی داشته و دارم، افزود: در تماس با مقامات کشورهای اروپایی طرف برجام این نکته را مطرح کرده و از آنها خواسته‌ام که در این زمینه با ایران همکاری داشته باشند.

■ دیدار پزشکیان با پوتین

دکتر پزشکیان شامگاه دوشنبه، در ادامه برنامه‌های دومین روز سفر به چین، در دیدار «ولادیمیر پوتین» رئیس‌جمهور روسیه، ضمن ابراز خرسندی از فرصت ایجاد شده برای این دیدار و رایزنی اظهار داشت: روند مستمر تعاملات با روسیه برای ما بسیار باارزش است. پزشکیان در ادامه با بیان اینکه همه تلاش امریکا و کشورهای همراه با او تثبیت و تقویت یکجانبه‌گرایی است، به مباحث مطرح در نشست سران سازمان همکاری شانگهای در زمینه ترویج چند جانبه‌گرایی اشاره کرد و گفت: نهادهای بین‌المللی چون شانگهای بستر مناسبی برای پیشبرد ایده چند جانبه‌گرایی هستند

رئیس‌جمهور روسیه نیز در این دیدار از دکتر پزشکیان خواست که آرزوهای نیک و سلام او را به رهبر معظم انقلاب اسلامی تقدیم کند و خاطرنشان کرد: مایلم تأکید کنم که روند روابط میان دو کشور به‌ویژه با امضا و اجرایی شدن معاهده جامع بلندمدت فیمابین، واقعا دوستانه و رو به گسترش است. در این دیدار که دو ساعت به طول انجامید، ولادیمیر پوتین با اشاره به افزایش قابل توجه حجم مبادله متقابل کالا میان دو کشور در ماه‌های اخیر اظهار داشت: تداوم اجرای موافقت‌نامه تجارت آزاد میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، نقش قابل توجهی در افزایش بیش از پیش حجم همکاری‌های میان ایران و روسیه خواهد داشت. پوتین همچنین با اشاره به تماس‌های مستمر و منظم میان دو کشور درباره مسائل مختلف منطقه‌ای و بین‌المللی تصریح کرد: دو کشور همچنین درباره فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران نیز تعاملات مستمری دارند.

در حاشیه این اجلاس همچنین پزشکیان با رؤسای جمهور پاکستان، تاجیکستان و ترکیه دیدار و درباره روابط دو جانبه و تحولات منطقه رایزنی کردند.

دکتر پزشکیان در دیدار «رجب طیب اردوغان» رئیس‌جمهور ترکیه، با بیان اینکه تمام تلاش خود را برای حفظ وحدت و انسجام در جهان اسلام و اجرای این دستور الهی و سنت و سیره پیامبر گرامی اسلام به کار گرفته‌ام، اظهار داشت: بر اساس همین باور برای تقویت و گسترش روابط با همسایگان تلاش می‌کنم.

رئیس‌جمهور با استقبال از مواضع ترکیه در قبال جنایات رژیم صهیونیستی و قطع روابط اقتصادی با این رژیم، تصریح کرد: همچنین از توافقات میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان در مسیر تثبیت صلح و آرامش حمایت می‌کنیم. در عین حال با هر گونه حضور نیروهای فرامنطقه‌ای در منطقه قفقاز مخالف هستیم.

رئیس‌جمهور با بیان اینکه مذاکره و همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را با چارچوب‌های جدیدی آغاز کرده‌ایم، گفت: آماده گفت‌وگو با امریکا بر اساس به رسمیت شناختن حقوق هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و رسیدن به یک راه‌حل برد- برد هستیم. در مورد اسنپ‌بک نیز کشورهای اروپایی طرف برجام با توجه به عدم عمل به تعهدات خود، مشروعیت فعال کردن آن را ندارند و چنانچه مرتکب چنین اشتباهی شوند، همه گفت‌وگوها و تعاملات فیمابین مختل خواهد شد.

رئیس‌جمهور ترکیه نیز در این دیدار با بیان اینکه بر حق مشروع جمهوری اسلامی ایران در زمینه فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای تأکید داریم، اظهار داشت: فعال شدن مکانیسم ماشه هیچ نفعی ندارد و کاملاً غیرسازنده است. رجب طیب اردوغان نگرانی‌های جمهوری اسلامی ایران را قابل درک خواند، اما در عین حال باز ماندن باب گفت‌وگو با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را مفید توصیف کرد و افزود: همچنین معتقدم که باز ماندن باب مذاکره ایران و امریکا، نقشه‌های اسرائیل را نقش بر آب خواهد کرد. اردوغان با تأکید بر ضرورت حفظ ثبات سیاسی در عراق و توقف کشتار و جنایت در غزه و با بیان اینکه با رهبران جمهوری آذربایجان و ارمنستان برای تثبیت صلح در قفقاز در تماس و رایزنی هستیم، گفت: باز شدن خطوط ارتباطی بر اساس احترام به حاکمیت و حفظ تمامیت ارضی کشورها، موضوعی مربوط به همه ما است.

نمای نزدیک

■ چین و روسیه ملزم به آثار مکانیسم ماشه نیستند

وزرای امور خارجه چین، روسیه و ایران در حاشیه اجلاس شانگهای نامه مهمی به دبیرکل سازمان ملل نوشتند که در آن اعلام شده این کشورها در صورت فعال شدن مکانیسم ماشه، تعهدی به اجرای مناسبات ناشی از آن نخواهند داشت.

«سید عباس عراقچی» وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در خصوص نامه مشترک وزرای امور خارجه ایران، روسیه و چین به دبیرکل و رئیس شورای امنیت سازمان ملل متحد نوشت: نامه مشترک من و همکارانم، وزرای امور خارجه جمهوری خلق چین و فدراسیون روسیه، که در تیانجین به امضا رسید، بیانگر موضع قاطع ماست مبنی بر اینکه تلاش کشورهای اروپایی برای فعال‌سازی «سازوکار اسنپ بک» فاقد هر گونه مبنای حقوقی است و از نظر سیاسی اقدامی مخرب به شمار می‌آید. عراقچی افزود: با اعلام بی‌اعتباری اقدام سه کشور اروپایی، ما رسماً ثبت کرده‌ایم که هیچ طرفی نمی‌تواند توالی رویدادها را پاک کند: این ایالات متحده بود که نخستین بار برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ را نقض کرد، و سپس اروپا بود که به جای پایبندی به تعهدات خود، تصمیم گرفت با تحریم‌های غیرقانونی همراه شود. این حقایق انکارناپذیر باید چارچوب هر گفت‌وگوی جدی در شورای امنیت را تشکیل دهد. وزیر خارجه ایران افزود: ما همچنین اصل بنیادین حقوق بین‌الملل را مورد تأکید قرار دادیم: حقوق و تعهدات جدایی‌ناپذیرند. کشورهایی که به تعهدات خود عمل نمی‌کنند، حق ندارند از مزایای توافقی بهره‌مند شوند که خود آن را تضعیف کرده‌اند. اعتبار دیپلماسی چندجانبه تنها بر اساس این منطق حفظ خواهد شد. آنچه در معرض تهدید است نه تنها حقوق جمهوری اسلامی ایران، بلکه تمامیت و اعتبار توافقات بین‌المللی است. اگر پذیرش رفتارهای گزینشی در اجرای تعهدات و سوءاستفاده از فرایندهای قانونی تحمل شود، بنیان‌های امنیت جمعی به صورت جدی تضعیف خواهد شد. او تأکید کرد: وظیفه اصلی شورای امنیت آن است که به نمایندگی از جامعه بین‌المللی، برای حفظ صلح و امنیت جهانی اقدام کند. پیشنهاد سه کشور اروپایی در حقیقت خیانتی به این مأموریت است، چراکه شورای امنیت را از جایگاه یک نهاد حافظ ثبات جهانی به ابزاری برای اعمال فشار و اجبار تبدیل می‌کند. وظیفه فوری پیش روی ما بازگرداندن حاکمیت قانون بین‌الملل و تقویت آن است تا دیپلماسی بتواند فضای لازم برای موفقیت خود را بیابد.

درنامه وزرای خارجه ایران، روسیه و چین خطاب به دبیرکل سازمان ملل متحد تصریح شده است: «هر اقدامی که نادیده گرفتن یا تخلف از قطعنامه ۲۲۳۱ باشد، نمی‌تواند تعهدات قانونی بین‌المللی برای کشورهای عضو سازمان ملل ایجاد کند. ما قویاً از اعضای شورای امنیت سازمان ملل می‌خواهیم ادعاهای فرانسه، آلمان و بریتانیا درباره اعمال مکانیزم «بازگشت» را رد کنند و تعهد خود به اصول حقوق بین‌الملل و دیپلماسی چندجانبه را تأیید کنند.

ویژه

غرب باوران مشغول کارند

برای غرب باوران که به شکل مالیخولیایی، نگاه یا حرکت به جانب شرق را تقبیح و منکوب می‌کنند، هر بهانه‌ای، ولو غیرواقعی، می‌تواند به مثابه یک فرصت برای حمله به این نگاه باشد. سفر دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور کشورمان به چین برای شرکت در اجلاس شانگهای و غیبت او در عکس یادگاری ضیافت با سران شرکت کننده یکی از این بهانه‌هاست.

فیاض زاهد، فعال سیاسی اصلاح‌طلب در توییتی نوشت: «همه ارزش سفر به چین، پیامی است که از طریق نمادها و نشانه‌ها به رخ کشیده می‌شود. چه کسی متوجه اهمیت عکس رئیس‌جمهور در اجلاس شانگهای نبوده، تصاویر حرف می‌زنند... تشریفات یا معاون دفتر؟ درک این امر ساده خیلی سخته؟ با این مرد شریف چنین نکنید!»

نکته طنز ماجرا آنجاست که آقای فیاض زاهد، عضو حقیقی شورای اطلاع‌رسانی دولت است و به جای این همه حاشیه‌سازی‌ها- به اعتبار جایگاهی که در شورای اطلاع‌رسانی دولت دارد، نوعی خودزنی تلقی شود- تلفن را بردارد و از رئیسش الیاس حضرتی (رئیس شورای اطلاع رسانی دولت) بپرسد که ماجرا چیست؟ فیاض زاهد چنان از مرحله پرت است که در توییت ابتدایی خود به جای شانگهای، بریکس نوشته بود که با تمسخر کاربران فضای مجازی، مجبور به حذف آن توییت و اصلاح آن در توییت جدید شد.

حسین سلاح‌ورزی، رئیس سابق اتاق بازرگانی ایران هم در مورد سفر پزشکیان به چین نوشت: «در سفر رئیس‌جمهور به چین تنها ۲۰ دقیقه وقت ملاقات با شی جی پینگ داده شد؛ یعنی با احتساب زمان ترجمه، حداکثر ۵ دقیقه برای بیان خواسته‌ها، نظرات و مواضع ایران! این همان تصویر واقعی جایگاه ما در نگاه پکن است، نه آنچه در تبلیغات داخلی روایت می‌شود.» سلاح ورزی همانی است که به طور غیرقانونی به ریاست اتاق بازرگانی رسیده بود و در تاریخ ۸ آبان ۱۴۰۲ با رأی شورای عالی نظارت بر انتخابات اتاق بازرگانی ایران برکنار شد.

اما اصل ماجرا چه بود و آیا آنچه این حضرات اصلاح‌طلب ادعا کردند، واقعیت دارد؟ پاسخ معاون ارتباطات و اطلاع‌رسانی دفتر رئیس‌جمهور به این ادعاها خواندنی است. «سید مهدی طباطبایی» روز یک‌شنبه ۹ شهریورماه ۱۴۰۴ در پاسخ به حاشیه‌سازی‌ها در مورد اجلاس شانگهای در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «درباره اجلاس شانگهای، ملاقات پزشکیان با شی‌جین پینگ از نظر زمانی عیناً مشابه بقیه رؤسای جمهور حاضر در اجلاس است. اجلاس شانگهای فردا (دوشنبه) رسماً آغاز می‌شود و عکس ضیافت غیررسمی و قبل از ورود هیئت ایرانی بوده است. رئیس‌جمهور پزشکیان با دست پر از چین باز خواهد گشت.»

همچنین حبیب‌الله عباسی، مدیر کل روابط عمومی نهاد ریاست جمهوری نیز درباره حضور نداشتن رئیس‌جمهور در عکس دسته جمعی سران اجلاس شانگهای گفت: ما به تازگی وارد شهر تیانجین شدیم و بعد از وارد شدن هم رئیس‌جمهور در جلسه دیگری در محل اقامتش است. در ضمن برنامه پروازی رئیس‌جمهور به گونه‌ای بوده که ما با تأخیر وارد این شهر شدیم و برنامه‌ریزی سفر به گونه‌ای نبود که اساساً بخواهیم در این ضیافت شرکت کنیم. بحث عکس یادگاری که معمولاً از موضوعات مهم اجلاس‌هاست دوشنبه خواهد بود، بنابر این از رسانه‌ها می‌خواهیم که اخبار را از منابع رسمی دنبال کنند و به شایعاتی که احیاناً شکل می‌گیرد دامن نزنند.

یادداشت

شانگهای، نقطه عطف ائتلاف شرق در برابر نظام سلطه غرب

سیدعبدالله متولیان

کارشناس سیاسی

در روزهایی که غرب با تهدید «مکانیسم ماشه» و تحریم‌های چندلایه تلاش دارد ایران را به انزوا بکشاند، رئیس‌جمهور کشورمان با سفری راهبردی به چین، علاوه بر شرکت در اجلاس سازمان همکاری شانگهای در دیدارهای دوجانبه و چندجانبه با رهبران شرق، پیام روشنی به جهان مخابره خواهد کرد: ایران منزوی نیست، بلکه در قلب نظم نوین جهانی جای دارد.

سفر رئیس‌جمهور ایران به چین، در شرایطی انجام می‌شود که منطقه غرب آسیا و نظام بین‌الملل در آستانه تحولات ژرفی قرار دارد. تروئیکای اروپایی خواستار فعال‌سازی مکانیسم ماشه شده و ایران نیز با حضور در اجلاس سازمان همکاری شانگهای، در حال تثبیت جایگاه خود در نظم جدید است و تقابل این دو مسیر، نشان‌دهنده نبردی راهبردی میان یکجانبه‌گرایی غربی و چندجانبه‌گرایی نوظهور شرقی است. سازمان همکاری شانگهای، با جمعیتی بالغ بر ۴/۵ میلیارد نفر و سهمی بیش از ۴۰ درصد از اقتصاد جهانی، فراتر از یک نهاد نمادین یا محصور در حوزه اقتصاد، به بستری برای شکل‌گیری نظم جدید جهانی بدل شده است. ایران اکنون با اراده‌ای تازه، در پی مشارکت فعال در همکاری‌های امنیتی و اقتصادی و ایفای نقش مؤثر در معادلات منطقه‌ای است.

در این میان، چین به‌عنوان میزبان اجلاس و شریک راهبردی ایران، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. سند همکاری ۲۵ساله میان دو کشور، اگر چه هنوز به مرحله اجرایی کامل نرسیده، اما ظرفیت‌های بی‌بدیلی برای توسعه روابط فراهم کرده است. یکی از مهم‌ترین محورهای این همکاری، حوزه انرژی است. چین همچنان یکی از بزرگ‌ترین خریداران نفت ایران است و استمرار خرید نفت توسط پکن می‌تواند نقش ضربه‌گیر حیاتی برای اقتصاد کشور ایفا کند.

در دیدارهای دوجانبه، انتظار می‌رود موضوع افزایش صادرات نفت، توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، همکاری در حوزه اقتصاد دیجیتال و مشارکت در پروژه‌های منطقه‌ای نظیر «کمربند و جاده» در دستور کار قرار گیرد. این همکاری‌ها علاوه بر منافع اقتصادی مستقیم موجب تقویت موقعیت کشور در معادلات آسیایی و جهانی می‌شود.

پیام سیاسی این سفر برای غرب، روشن و هشدارآمیز است: ایران در حال تعمیق روابط با قدرت‌های نوظهور جهانی است. این پیام برای افکار عمومی داخلی نیز امیدآفرین است، چراکه نشان می‌دهد کشور راه‌های جایگزین بسیاری دارد و می‌تواند با اتکا به ظرفیت‌های شرقی، فشارهای غربی را خنثی کند.

و اما موانع داخلی نظیر دیوان‌سالاری پیچیده، ناهماهنگی میان نهادها و نگاه‌های سیاسی محدودکننده، از جمله چالش‌هایی هستند که می‌توانند مسیر شکل‌گیری و تحقق توافقات را مختل کنند. اگر ایجاد هماهنگی در سطوح عالی، زمینه شکل‌گیری و اجرای واقعی توافقات را فراهم کند، این سفر می‌تواند نقطه عطفی در روابط راهبردی ایران باشد.

در سطح امنیتی نیز، این سفر فرصتی برای رایزنی درباره تهدیدات مشترک است. حضور رئیس‌جمهور در اجلاس شانگهای، آن‌هم در کنار رهبران چین، روسیه و هند، می‌تواند پیامی بازدارنده برای دشمنان باشد و نشان دهد که در صورت تکرار تجاوز ائتلاف غربی- صهیونی، پاسخ آن نه‌تنها از سوی تهران، بلکه از سوی بلوک شرق نیز به نحوی دیگر داده خواهد شد. اگر در دیدارهای این سفر، تضمین‌هایی از سوی چین برای ادامه همکاری‌های اقتصادی و مقابله با تحریم‌ها دریافت شود، غرب با دیواری از مقاومت چندجانبه مواجه خواهد شد؛ دیواری که می‌تواند پروژه فشار حداکثری را به شکست کامل بکشاند.

در نهایت، باید به این نکته توجه داشت که جهان در حال تجربه تغییر توازن قدرت است. قدرت‌های نوظهور آسیایی، با سرعت در حال ترسیم نقشه‌ای تازه برای اقتصاد و سیاست جهانی هستند. ایران، با موقعیت ممتاز سیاسی، جغرافیایی، اقتصادی، راهبردی و در اختیار داشتن منابع عظیم انرژی و شاه‌راه کریدورهای ارتباطی جهان، می‌تواند یکی از بازیگران کلیدی و اصلی نظم جدید جهانی باشد. سفر پزشکیان به چین، اگر با اراده‌ای جدی و برنامه‌ای دقیق همراه شود، می‌تواند آغازگر فصلی تازه در روابط ایران با قدرت‌های نوظهور باشد. فصلی که در آن، نه تنها فشارهای غربی خنثی می‌شود، بلکه افق‌های جدیدی برای توسعه کشور گشوده خواهد شد.

و در نهایت اگر فرصت دیپلماسی راهبردی در این سفر به‌درستی مدیریت شود، نه‌تنها دشمن از ورود مجدد به جنگ پشیمان خواهد شد، بلکه ایران در مسیر تثبیت جایگاه خود در نظم نوین جهانی قرار خواهد گرفت. اکنون زمان آن رسیده است که شانگهای تصمیم‌ساز، به نقطه اتکای سیاست خارجی ایران بدل شود.

گزیده خبر

معاون اول رئیس‌جمهور:

دشمن شیطنت کند سیلی جانانه‌تری خواهد خورد

ما خواهان جنگ نیستیم و هرگز آغازگر آن نبوده‌ایم؛ اما امروز از حیث آمادگی، وضعیت کشور بسیار متفاوت از گذشته است. اگر دشمن هوس کند یک بار دیگر شیطنتی را تکرار کند، به نظر من این بار سیلی جانانه‌تری خواهد خورد.

به گزارش فارس، محمدرضا عارف معاون اول رئیس‌جمهور در جلسه شورای معاونین سازمان صداوسیما گفت: در همه جنگ‌های شیمیایی، تجهیزات از کجا تأمین می‌شد؟ مگر نه اینکه از کشورهای اروپایی به‌اصطلاح متمدن، به‌ویژه آلمان متمدن؟ چه اتفاقی افتاد که همین کشورها توانستند مردم ما را زیر فشار قرار دهند و به زانو درآورند؟ اما مردم ما در برابر آن جنایات ایستادند و تسلیم نشدند. وی افزود: امروز همان مردم، همان نسل، تجربه ۸ سال دفاع مقدس را دارند، تجربه تحریم‌ها را دارند، و با همین تجربه‌هاست که با هر گونه حربه دشمن مقابله خواهند کرد. اگر دشمن هوس کند یک بار دیگر شیطنتی را تکرار کند، به نظر من این بار سیلی جانانه‌تری خواهد خورد. عارف با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی ایران به‌دنبال جنگ نیست، گفت: ما خواهان جنگ نیستیم و هرگز آغازگر آن نبوده‌ایم؛ اما امروز از حیث آمادگی، وضعیت کشور بسیار متفاوت از گذشته است. حتی برخی از اشکالات و ضعف‌هایی که در دوران دفاع مقدس با آن مواجه بودیم، خوشبختانه امروز جبران شده است. گاهی وقتی پیشرفت‌ها را می‌بینیم، باورش برای خودمان هم سخت است. مشکلی که قبلاً تصور می‌شد رفع آن یک سال زمان نیاز دارد، امروز به‌سرعت حل می‌شود. الحمدلله اوضاع خوب است.

عارف بر حفظ آرامش عمومی تأکید کرد و گفت: امروز وضعیت امنیتی کشور مناسب است، نیروهای ما در آمادگی کامل به‌سر می‌برند و مهم‌تر از همه اینکه مردم عزیز ما، که صاحب این نظام و کشور هست